

DW.050.12.2018.IGR

DW 135-2018

Warszawa, dnia 11.10.2018r.

WYSŁANO LISTEM POLECONYM ZA POTWIERDZENIEM ODBIORU
11. 10. 2018
Podpis

Decyzja w sprawie interpretacji

art.33 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w związku z §2 ust.1 pkt 7, pkt. 11 lit. m i lit. n oraz pkt 12 lit. f Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych

Na podstawie art.34 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2018r. poz. 646) zwanej dalej „ustawą” Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (zwanego dalej PFRON lub Fundusz) stwierdza, że stanowisko

z siedzibą w (zwanej dalej Wnioskodawcą) zaprezentowane we wniosku z dnia 8 sierpnia 2018 r., uzupełnionego pismem z dnia 6 września 2018 r. o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa w zakresie stosowania przepisów art.33 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2018 r. poz.511 z późn.zm) zwanej dalej ustawą o rehabilitacji w związku z §2 ust.1 pkt 7, pkt. 11 lit. m i lit. n oraz pkt 12 lit. f Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1023) zwanego dalej Rozporządzeniem w zakresie:

- pytania 2 – **jest prawidłowe,**
- pytania 1, 3, 4 – **jest nieprawidłowe.**

Uzasadnienie:

Pismem z dnia 8 sierpnia 2018 r. oraz jego uzupełnieniem z dnia 6 września 2018 r., Wnioskodawca skierował do Prezesa Zarządu PFRON wnioski o udzielenie pisemnej interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów art.33 ustawy o rehabilitacji w związku z §2 ust.1 pkt 7, pkt. 11 lit. m i lit. n oraz pkt 12 lit. f Rozporządzenia.

Wniosek swój Wnioskodawca skierował na podstawie art.34 ustawy. Zgodnie z art.34 ust.1 ustawy *przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu lub właściwej państwowej jednostki organizacyjnej wnioski o wydanie wyjaśnienia co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (interpretacja indywidualna).*

W przedmiotowym wniosku Wnioskodawca przedstawił następujące zdarzenie przyszłe:

Wnioskodawca jest pracodawcą zatrudniającym osoby niepełnosprawne oraz posiadającym status zakładu pracy chronionej. Pracodawca tworzy zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ZFRON) i wydatkuje jego środki zgodnie z posiadanym Regulaminem Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Regulamin ZFRON). Obecnie Wnioskodawca zamierza zmodyfikować Regulamin ZFRON zwiększając zakres świadczeń dla zatrudnionych osób niepełnosprawnych dotyczących finansowania kosztów komunikacyjnych, w tym dojazdów do pracy. Wnioskodawca ma wątpliwości co do rozumienia poszczególnych zapisów Rozporządzenia, wzajemnych relacji pomiędzy konkretnymi regulacjami oraz prawidłową implementacją przepisów w praktyce.

W przypadku niezgodnego z przepisami przeznaczenia środków funduszu rehabilitacji pracodawca, na podstawie art.33 ust. 4a ustawy o rehabilitacji, jest obowiązany do dokonania zwrotu 100% kwoty tych środków na fundusz rehabilitacji oraz wpłaty w wysokości 30% tych środków na PFRON w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiło ujawnienie niezgodnego z ustawą przeznaczenia środków funduszu rehabilitacji.

W związku z powyższym Wnioskodawca przedstawia zapytania o stosowanie przepisów w następujących przypadkach:

1) możliwości finansowania (zwracania) pracownikom niepełnosprawnym kosztów dojazdów do środkami komunikacji zbiorowej na podstawie imiennych biletów miesięcznych

Zgodnie z §2 ust.1 pkt 7 Rozporządzenia środki zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych przeznacza się na dowożenie do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych. Ponieważ przepis mówi o dowożeniu Wnioskodawca uznaje, że dotyczy to organizowania transportu przez pracodawcę dla pracowników, np. wynajmu autobusów czy busów albo innych pojazdów, w tym przystosowanych wyłącznie do przewozu osób niepełnosprawnych lub użytkowanie własnych pojazdów w celu dowożenia pracowników niepełnosprawnych. W ramach tego przepisu mieści się również zwracanie (finansowanie) pracownikom niepełnosprawnym kosztów przejazdów pracownikom niepełnosprawnym środkami komunikacji zbiorowej – publicznej i niepublicznej. Ponieważ przepis mówi o dowożeniu do pracy i z pracy należałoby w przypadku zwrotu kosztów biletów dokonać tego zwrotu za dni faktycznego dojeżdżania do pracy, a więc z wyłączeniem dni nieobecności pracownika w pracy. Jednocześnie dla właściwego udokumentowania dowodzącego, iż koszt dotyczy konkretnej osoby niepełnosprawnej wnioskującej o pomoc, należałoby zwracać koszty tam, gdzie bilety są imienne. Zdaniem Wnioskodawcy zastosowanie przepisu § 2ust. 1 pkt 7 Rozporządzenia w sposób przedstawiony powyżej będzie prawidłowy.

2) możliwości sfinansowania pracownikowi niepełnosprawnemu w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz dla osobie zaliczonej do lekkiego stopnia niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu zwrotu kosztów ubezpieczeń komunikacyjnych oraz ryczałtu za używany własny pojazd mechaniczny dla celów pozasłużbowych

Na podstawie przepisu §2 ust.1 pkt 11 lit. m Rozporządzenia można sfinansować zwrot kosztów ubezpieczeń komunikacyjnych oraz ryczałtu za używany własny pojazd mechaniczny do celów pozasłużbowych dla osób zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu. Zdaniem Wnioskodawcy brzmienie powyższego przepisu nasuwa wątpliwości co do rozumienia pojęcia „celów pozasłużbowych” ze względu na brak definicji tego pojęcia. W rozumieniu potocznym cele pozasłużbowe to te, które nie wiążą się z wykonywaniem pracy, a więc są celami prywatnymi jak dojazdy na rehabilitację, do lekarza,

do apteki, na zakupy, a nawet na zajęcia rekreacyjne czy hobbystyczne, które służą realizacji celów ustawy o rehabilitacji w szerokim rozumieniu, włącznie z ułatwianiem niepełnosprawnemu codziennych czynności życiowych. Dla finansowania kosztów przejazdów dla celów pozastużbowych przewidziany został przez ustawodawcę stały ryczałt kwotowy, ponieważ dokumentowanie i weryfikowanie rzeczywistego wykorzystywania pojazdu w życiu prywatnym osoby niepełnosprawnej byłoby zbyt uciążliwe i pracochłonne, gdzie ponadto życie prywatne nie podlega, co do zasady, ujawnieniu pracodawcy. Stosować więc tu należy zasady szacowania ryczałtu na podstawie oświadczenia pracownika, przy zachowaniu zasady racjonalności i gospodarności. Zdaniem Wnioskodawcy przyznawanie i korzystanie z ryczałtu przez pracownika niepełnosprawnego dokonywane będzie na następujących zasadach:

- pracownik, któremu przyznano pomoc określoną w §2 ust.1 pkt 11 lit. m Rozporządzenia musi być niepełnosprawny w stopniu znacznym lub umiarkowanym albo lekkim z uszkodzeniem narządu ruchu (które może, ale nie musi być przyczyną orzeczonej niepełnosprawności, dlatego wystąpienie uszkodzenia narządu ruchu można potwierdzić zarówno orzeczeniem dokumentującym niepełnosprawność w rozumieniu ustawy o rehabilitacji, jak i innym orzeczeniem lub zaświadczeniem lekarza specjalisty);
- pomoc jest przyznawana dla celów pozastużbowych, a więc na dojazdy do pracy i z pracy, na wsparcie w zakresie spraw prywatnych;
- pomoc jest ryczałtowa – nie wymaga dokumentowania faktycznej liczby dni wykorzystania pojazdu ani faktycznego przebiegu pojazdu;
- pomoc dotyczy przejazdów własnym pojazdem mechanicznym - ale nie jest ograniczona wyłącznie do samochodów osobowych;
- pojazd mechaniczny musi być własnością lub współwłasnością niepełnosprawnego pracownika, któremu pomoc jest przyznawana;
- kwota przyznanego ryczałtu nie jest określona przepisami w inny sposób niż przez odwołanie do zasad oszczędności i celowości;
- dopuszczalną metodą oszacowania kwoty ryczałtu jest oświadczenie niepełnosprawnego pracownika o jego potrzebach w tym zakresie i o średniomiesięcznym szacunkowym przebiegu pojazdu w celu realizacji tych potrzeb; wartość tego przebiegu może być odnoszona do stawki za 1 km przebiegu

pojazdu, określonej dla potrzeb rozliczania podróży służbowych, zawartych w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. z 2002 r. Nr 27, poz. 271 z późn. zm.);

- pracodawca może w Regulaminie ZFRON uregulować wysokość przyznawanego ryczałtu stosując pomocniczo zasady obowiązujące w odrębnych przepisach tj. np. różnicując wysokość ryczałtu w zależności od miejscowości, w której niepełnosprawny zamieszkuje;
- mając na uwadze, że wydatki ze środków ZFRON mają być dokonywane w sposób celowy i oszczędny z uwzględnieniem optymalnego doboru metod i środków realizacji w stosunku do zakładanych efektów, pracodawca powinien ustalić maksymalną wysokość przyznanego ryczałtu w taki sposób, aby przysługująca kwota świadczenia korespondowała z celem jego przyznania.

3) możliwości sfinansowania w ramach pomocy indywidualnej kosztów dojazdów do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych mających trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu

Na podstawie przepisu §2 ust.1 pkt 11 lit. n Rozporządzenia pracodawca może sfinansować koszty dojazdów do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych mających trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu. Z brzmienia powołanego przepisu wynika, że zwrot kosztów na dojazdy do pracy i z pracy w ramach tej pomocy może być wypłacony ze środków ZFRON wyłącznie tym osobom niepełnosprawnym, które mają trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu. Koszty takie można sfinansować wtedy, gdy we wniosku o pomoc indywidualną pracownik niepełnosprawny wskaże i uzasadni występujące trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu. Forma i wysokość tej pomocy uzależniona jest od decyzji pracodawcy, który podejmuje ją z uwzględnieniem sytuacji materialnej i losowej osoby niepełnosprawnej. Jeżeli pracownik dojeżdża do pracy własnym pojazdem, wtedy kwota udzielonej pomocy powinna być uzależniona od odległości zamieszkania pracownika od miejsca pracy. Nie ma przeszkód, aby w tym wypadku zwrot kosztów dojazdu dokonywany był w formie tzw. kilometrówki, tj. iloczynu stawki ryczałtowej za 1 km przebiegu

pojazdu oraz faktycznej liczby kilometrów wynikających z dojazdu do i z pracy oraz liczby dni dojazdów do pracy.

Zdaniem Wnioskodawcy przyznawanie i korzystanie z ryczału przez pracownika niepełnosprawnego dokonywane jest na następujących zasadach:

- pomoc może być przyznana wnioskującemu niepełnosprawnemu niezależnie od stopnia i rodzaju niepełnosprawności;
- pomoc może zostać przyznana jedynie na dojazdy do i z pracy;
- z uwagi na to, że pomoc przyznawana jest na dojazdy do i z pracy to przysługuje tylko za dni kiedy rzeczywiście niepełnosprawny dojeżdżał do pracy;
- pomoc jest przyznawana w sytuacji trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu czyli nie może jednocześnie dotyczyć kosztów przejazdu publicznymi środkami transportu;
- trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu nie muszą wprost wiązać z niepełnosprawnością, ale także innymi trudnościami, np. brak dostępnych połączeń, znaczna odległość od przystanków, nieprzystosowanie publicznych środków transportu do przewozu osób niepełnosprawnych;
- jeśli przejazdy pracownika niepełnosprawnego, który wnioskuje o pomoc byłyby łączone, tj. częściowo publicznymi, a częściowo niepublicznymi środkami transportu, to pomoc może być przyznana tylko na koszty dojazdu środkami niepublicznymi;
- w przypadku wykorzystywania przez pracownika niepełnosprawnego pojazdu mechanicznego na dojazdy do pracy i z pracy nie ma wymogu, aby pracownik ten był właścicielem pojazdu. Może to być pojazd zarówno własny, jak i cudzy (wynajęty, użyczony). Nie ma także ograniczenia co do tego, że muszą to być samochody osobowe;
- jeśli dojazdy realizowane są samochodem, to zwrot kosztów może być dokonywany w formie tzw. kilometrówki.

Pracodawca powinien ustalić maksymalną wysokość przyznanego zwrotu kosztów, będących z reguły pochodną odległości zamieszkania pracownika od miejsca pracy oraz wykorzystywanego środka transportu, w taki sposób, by kwota przysługującego świadczenia korespondowała z celem jego przyznania i nie powodowała narażenia dysponenta funduszu na zarzut rozrzutności.

4) możliwości finansowania kosztów transportu w ramach indywidualnego programu rehabilitacji (IPR)

Przepis §2 ust.1 pkt 12 lit. f Rozporządzenia w ramach indywidualnych programów rehabilitacji pozwala na finansowanie innych kosztów ponoszonych w ramach realizacji programów rehabilitacji. Zdaniem Wnioskodawcy te inne koszty ponoszone w ramach IPR to koszty służące realizacji tego programu, nie wymienione w sposób enumeratywny w przepisie. Koszty realizacji IPR obejmują m.in. specjalistyczne badania lekarskie oraz psychologiczne dla celów doradztwa zawodowego, szkolenia, przekwalifikowania oraz doksztalcania w celu nabycia lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych, dostosowania miejsca pracy i stanowiska pracy do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Realizacja przytoczonych działań w ramach IPR wiąże się z koniecznością przemieszczania osoby niepełnosprawnej. To przemieszczanie się może generować koszty, które ponoszone w ramach IPR można sklasyfikować jako inne koszty ponoszone w ramach realizacji programu rehabilitacji. Biorąc powyższe pod uwagę Wnioskodawca stwierdza, że przepisy pozwalają sfinansować niepełnosprawnemu pracownikowi koszty transportu związane z realizacją IPR w ramach ustalonego dla pracownika indywidualnego programu rehabilitacji. Jednocześnie ze względu na szeroki zakres działań w ramach IPR koszty transportu mogą być związane zarówno z dojazdami do i z pracy, jak i celami pozasłużbowymi. Ponadto koszty mogą być ponoszone na zasadzie zakupu od podmiotów trzecich (wynajem, użyczenie, usługi taksówek, bilety PKP itd.), jak i ponoszone na własny pojazd. Z tego też względu finansowanie kosztów transportu w ramach IPR dotyczyć może zarówno kosztów udokumentowanych, jak i ponoszonych na zasadzie ryczałtowej, a także kosztów biletów komunikacji wszelkiego typu.

Wnioskodawca wskazuje jednocześnie, że zapytanie nie dotyczy indywidualnego programu rehabilitacji konkretnego pracownika, ale oceny czy co do zasady tego typu koszty mogą być brane pod uwagę przy konstruowaniu indywidualnych programów rehabilitacji. Zdaniem Wnioskodawcy zasada powinna być wspólna dla wszystkich programów rehabilitacji, tj. jeśli co do zasady wydatki tego typu można refundować, to tam gdzie IPR będzie to przewidywał będzie to możliwe. Natomiast jeśli co do zasady wydatki tego typu nie mogą być refundowane to żaden indywidualny program rehabilitacji nie będzie mógł jej uwzględnić. Ocena co do tego jaki wpływ na realizację programu i zmniejszenie ograniczeń zawodowych pracownika będzie miało finansowanie dojazdu do i z pracy własnym lub publicznym środkiem transportu, może być jedynie hipotetyczna i generalna, ponieważ dotyczy zdarzenia

przyszłego. Jednakże Wnioskodawca zakłada, że zmniejszenie ograniczeń zawodowych pracownika może polegać na ułatwieniu mu dojazdu do pracy i z pracy w sytuacji, gdy dotarcie do pracy stanowi ograniczenie zawodowe pracownika. Uwzględnienie tego typu wydatku traktować należy jako jeden z elementów z wielu działań podejmowanych w ramach IPR, które łącznie składają się w efekcie na proces zmniejszania ograniczeń zawodowych pracownika. Element ten zasadniczo byłby środkiem pomocniczym, uzupełniającym inne działania w ramach indywidualnego programu rehabilitacji i de facto służyłby realizacji innych bardziej kluczowych celów.

W związku z powyższym zwrócono się z wnioskiem o rozstrzygnięcie następujących kwestii dotyczących potwierdzenia:

możliwości finansowania (zwracania) pracownikom niepełnosprawnym kosztów dojazdów do środków komunikacji zbiorowej na podstawie imiennych biletów miesięcznych; możliwości sfinansowania pracownikowi niepełnosprawnemu w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz dla osobie zaliczonej do lekkiego stopnia niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu zwrotu kosztów ubezpieczeń komunikacyjnych oraz ryczałtu za używany własny pojazd mechaniczny dla celów pozastużbowych; możliwości sfinansowania w ramach pomocy indywidualnej kosztów dojazdów do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych mających trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu; możliwości finansowania kosztów transportu w ramach indywidualnego programu rehabilitacji.

Na tle przedstawionego stanu przyszłego, stwierdzam co następuje:

Zgodnie z art.34 ust.1 ustawy *przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu lub właściwej państwowej jednostki organizacyjnej wniosek o wydanie wyjaśnienia co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (interpretacja indywidualna).*

Zgodnie z art.33 ust.1 i 2 ustawy o rehabilitacji prowadzący zakład pracy chronionej tworzy zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych, którego środki pochodzą w przeważającej części ze zwolnień podatkowych. Ponadto, w myśl art.33 ust.9 ustawy o rehabilitacji dysponentem ZFRON jest pracodawca. Pracodawca ponosi odpowiedzialność i decyduje o sposobie wydatkowania ZFRON. Szczegółowe zasady wydatkowania środków tego funduszu powinny znaleźć się w regulaminie ZFRON obowiązującym w zakładzie pracy

chronionej. Stosownie do §5 Rozporządzenia pracodawca ustala zakładowy regulamin wykorzystania środków funduszu rehabilitacji w uzgodnieniu z:

- osobami zapewniającymi doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne na rzecz niepełnosprawnych pracowników tego zakładu;
- działającymi w zakładzie związkami zawodowymi lub, w przypadku ich braku, przedstawicielami wybranymi przez niepełnosprawnych pracowników.

Na podstawie art.33 ust.4 ustawy o rehabilitacji środki ZFRON są przeznaczone na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej, w tym na indywidualne programy rehabilitacji osób niepełnosprawnych opracowywane przez powołane przez pracodawców komisje rehabilitacyjne oraz ubezpieczenie osób niepełnosprawnych, zgodnie z zakładowym regulaminem wykorzystania tych środków.

Jednocześnie wydatkom, o których mowa w §2 Rozporządzenia, towarzyszyć musi zawsze przesłanka wynikająca z §4a zgodnie z którą, warunkiem wykorzystania zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest dokonywanie wydatków z tego funduszu w sposób celowy i oszczędny z uwzględnieniem optymalnego doboru metod i środków realizacji w stosunku do zakładanych efektów. Zatem z tego funduszu nie można finansować wszelkich wydatków, lecz jedynie te, które między innymi spełniają cele określone w ustawie o rehabilitacji oraz w Rozporządzeniu. Katalog wydatków, o którym mowa w §2 Rozporządzenia ma charakter otwarty, o ile wydatki ponoszone z ZFRON przeznaczone są na to, aby zaspokoić potrzeby pracownika wynikające z jego niepełnosprawności oraz mając na względzie ich celowość i oszczędność.

W zakresie pytania 1:

Na podstawie §2 ust.1 pkt 7 Rozporządzenia środki funduszu rehabilitacji pracodawca może przeznaczyć na dowożenie do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych. Dowozić to zgodnie ze Słownikiem języka polskiego PWN „wioząc kogoś lub coś, dotrzeć do wyznaczonego miejsca”. Należy przyjąć, że w tym przypadku dowożącym jest pracodawca, który zapewnia dowóz do pracy i z pracy osobom niepełnosprawnym albo własnym środkiem transportu, albo też poprzez wynajęcie u zewnętrznego przewoźnika usługi dowożenia.

Koszt dowożenia będzie obejmował faktycznie poniesione koszty użytkowania samochodu będącego własnością pracodawcy, służącego do dowożenia pracowników do pracy i z pracy w postaci zakupu paliwa, oleju, przeglądów itp. Zasady rozliczania kosztów dowożenia

powinny znaleźć się w zakładowym regulaminie wykorzystania środków ZFRON, np. wynagrodzenie kierowcy, koszt paliwa czy rozliczenie ilości przejechanych kilometrów.

Sfinansowany ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych może zostać także koszt poniesiony na wynajęcie firmy, która dowoziłaby pracowników niepełnosprawnych do pracy i z pracy.

Dowożeniem nie będzie dojazd do pracy i z pracy środkami komunikacji publicznej. Dojazd to zgodnie ze Słownikiem języka polskiego PWN „dojeżdżanie gdzieś, docieranie do jakiegoś miejsca za pomocą środków lokomocji”. Zatem „dowożenie” i „dojazd” to dwa różne pojęcia, które mają inne znaczenia. Rozróżnienie tych pojęć ma miejsce również w Rozporządzeniu, które posługuje się zarówno pojęciem „dowożenie” (art.2 ust.1 pkt 7), jak i „dojazdy” (art.2 ust.1 pkt 11 lit.n). Jeśli pojęcia te oznaczałyby to samo, to nie użyto by w Rozporządzeniu jednego i drugiego, lecz zastosowano by jedno z nich.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że na podstawie §2 ust.1 pkt 7 Rozporządzenia nie można finansować pracownikom niepełnosprawnym kosztów dojazdów środkami komunikacji zbiorowej i zwrotu kosztów zakupu biletów imiennych na te dojazdy. Z tego też względu stanowisko Wnioskodawcy w tej sprawie należy uznać za nieprawidłowe.

W zakresie pytania 2:

Przepis §2 ust.1 pkt 11 lit. m Rozporządzenia stanowi, że pomoc indywidualną dla osób niepełnosprawnych przeznacza się na zwrot kosztów ubezpieczeń komunikacyjnych oraz ryczałtu za używany własny pojazd mechaniczny do celów pozasłużbowych dla osób zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz dla osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu.

Zgodnie z Rozporządzeniem pracodawca może przyznać pracownikowi pomoc indywidualną w formie ryczałtu przy spełnieniu następujących warunków:

- posiadania przez wnioskującego o pomoc znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności bez względu na schorzenie, natomiast w przypadku lekkiego stopnia niepełnosprawności niezbędne jest uszkodzenie narządu ruchu;
- posiadania przez uprawnionego pracownika prawa własności lub współwłasności do pojazdu mechanicznego;
- używania pojazdu do celów pozasłużbowych.

Jeżeli osoba niepełnosprawna korzysta z samochodu, który nie jest jej własnością, to nie może otrzymać ryczałtu. Jeżeli jednak osoba niepełnosprawna o znacznym lub umiarkowanym

stopniu niepełnosprawności oraz o lekkim stopniu niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu jest właścicielem lub współwłaścicielem samochodu, może otrzymać ryczałt nawet wtedy, gdy nie ma prawa jazdy, jeśli poświadczy, iż używa tego pojazdu, bo np. jest nim dowożona. Możliwość skorzystania z tej formy pomocy w przypadku bycia współwłaścicielem pojazdu wynika z treści art.195 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym własność tej samej rzeczy może przysługiwać niepodzielnie kilku osobom.

W przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim warunkiem udzielenia ryczałtu jest, by osoba niepełnosprawna miała faktycznie uszkodzenie narządu ruchu albo wskazane na orzeczeniu potwierdzającym niepełnosprawność, albo też potwierdzone zaświadczeniem lekarza specjalisty.

Należy pamiętać, że ryczałt udzielany jest dla celów pozasłużbowych. Cel pozasłużbowy to cel, który nie jest służbowy. Służbowy zgodnie ze Słownikiem języka polskiego PWN to „dotyczący pracy w jakiejś instytucji, w wojsku itp.”, „należny komuś z pracy”. Celem pozasłużbowym będzie każdy cel, który nie wynika z obowiązków służbowych.

Dojazd do pracy i z pracy jest celem pozasłużbowym pracownika. Za czas pracy uznaje się czas pozostawania do dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy. Czas dojazdu do miejsca wykonywania pracy nie może zostać doliczony do czasu pracy. Podobnie jak czas powrotu z pracy nie jest wliczany do czasu pracy pracownika. Wyjątkiem od powyższej zasady jest sytuacja, gdy pracownik odbywa np. podróż służbową w czasie pracy. Jeżeli podróż do miejsca wykonywania pracy odbywa się w godzinach pracy pracownika, wynikających z obowiązującego go rozkładu czasu pracy, wówczas czasem pracy tego pracownika jest również ta podróż.

W związku z faktem, że ryczałt jest przyznawany dla celów pozasłużbowych, czyli w każdym celu, który nie jest wyjazdem służbowym, wysokość ryczałtu może być ustalana kwotowo lub na podstawie przyznania ilości kilometrów na przejazdy w celach pozasłużbowych. Ponieważ ryczałt przyznawany jest na cele pozasłużbowe:

- nie ma obowiązku stosowania, przywołanego przez Wnioskodawcę, Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy – można je zatem stosować pomocniczo;

- nie ma konieczności zmniejszania wielkości ryczałtu ze względu na nieobecność pracownika w pracy z powodu choroby czy urlopu wypoczynkowego.

Rozporządzenie nie określa sposobu ustalania ryczałtu do celów pozasłużbowych. Ponadto, zgodnie z §3 ust.3 Rozporządzenia wysokość przyznawanej pomocy indywidualnej uzależnia się od sytuacji materialnej i losowej osoby niepełnosprawnej. A zatem przy udzielaniu powinno brać się pod uwagę sytuację materialną i losową osoby niepełnosprawnej. Z tego względu, pracodawca, jako dysponent środków ZFRON, określa zasady udzielania pomocy indywidualnej w Regulaminie ZFRON m.in. takie jak w jakiej wysokości można udzielić pomocy i osobom o jakich dochodach.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że na podstawie §2 ust.1 pkt 11 lit. m Rozporządzenia można finansować, pracownikowi niepełnosprawnemu w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz osobie zaliczonej do lekkiego stopnia niepełnosprawności z uszkodzeniem narządu ruchu, zwrot kosztów ubezpieczeń komunikacyjnych oraz ryczałt za używany własny pojazd mechaniczny dla celów pozasłużbowych. Z tego względu stanowisko Wnioskodawcy w tej sprawie należy uznać za prawidłowe.

W zakresie pytania 3:

Przepis §2 ust. 1 pkt 11 lit. n Rozporządzenia umożliwia pracodawcy przyznanie na wniosek pracownika, który ma trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu, pomocy z przeznaczeniem na dojazd do i z pracy.

Ustawa o rehabilitacji oraz Rozporządzenie nie precyzują zasad udzielania tej pomocy, a zatem kryteria przyznawania tej formy pomocy powinny zostać zawarte w zapisach zakładowego regulaminu wykorzystywania środków funduszu rehabilitacji i może to być np. forma ryczałtowa. Warunkiem koniecznym do otrzymania tej pomocy jest złożenie wniosku o pomoc indywidualną przez osobę niepełnosprawną, która ma trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu. Kwota wypłacana za dojazd musi być zgodna z kosztem poniesionym za dojazd do pracy i z pracy, a zatem powinna wynikać bądź z faktury za paliwo, bądź z przeliczenia ilości kilometrów na dojazd do pracy i z pracy osoby niepełnosprawnej po odliczeniu dni nieobecności w pracy. Może to być także rachunek wystawiony przez osobę trzecią, która dowozi pracownika niepełnosprawnego do pracy.

Ponieważ przyznawana pomoc jest na dojazdy do pracy i z pracy, które jak to wykazano powyżej są celami pozasłużbowi pracownika, nie ma obowiązku stosowania, przytoczonego

przez Wnioskodawcę, Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy – można je zatem stosować posiłkowo.

Każda osoba niepełnosprawna ma potencjalne trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu. Dotyczy to właściwie wszelkich schorzeń narządu ruchu, sercowo-naczyniowych, astmatycznych, alergicznych, psychicznych, narządu wzroku, upośledzenia itp. Jeżeli pracodawca ma wątpliwości czy osoba ma trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu, może zasięgnąć opinii lekarza specjalisty. To, od jakiego specjalisty powinno pochodzić przedmiotowe zaświadczenie, powinno wynikać z charakteru trudności w poruszaniu się środkami komunikacji publicznej, a w szczególności dysfunkcji pracownika, które te trudności powodują. Istotne z punktu widzenia poprawności przyznania wsparcia na dojazdy do i z pracy jest występowanie trudności w poruszaniu się przez pracownika środkami komunikacji publicznej.

Brak komunikacji publicznej nie można potraktować jako trudności, o których mowa w Rozporządzeniu, ponieważ przepis wyraźnie wskazuje na „trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu”. Przepis ten dotyczy sytuacji, gdy osoba niepełnosprawna ma trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu, a gdyby nie była osobą niepełnosprawną to poruszałyby się właśnie publicznymi środkami transportu. Jeżeli zatem nie istnieje związek przyczynowy pomiędzy trudnościami w korzystaniu z publicznych środków transportu a niepełnosprawnością pracownika, to nie można sfinansować poniesionych kosztów ze środków ZFRON.

Ponadto, zgodnie z §3 ust.3 Rozporządzenia wysokość przyznawanej pomocy indywidualnej uzależnia się od sytuacji materialnej i losowej osoby niepełnosprawnej. A zatem przy udzielaniu powinno brać się pod uwagę sytuację materialną i losową osoby niepełnosprawnej. Pracodawca, jako dysponent środków ZFRON, określa zasady udzielania pomocy indywidualnej w Regulaminie ZFRON m.in. takie jak w jakiej wysokości można udzielić pomocy i osobom o jakich dochodach.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że na podstawie §2 ust.1 pkt 11 lit. n Rozporządzenia nie można finansować w ramach pomocy indywidualnej kosztów dojazdów do pracy i z pracy osób niepełnosprawnych mających trudności w korzystaniu z publicznych środków transportu, jeśli przyczyną tych trudności nie jest niepełnosprawność

pracownika. Tych trudności nie mogą stanowić, tak jak to wskazuje Wnioskodawca, ani brak dostępnych połączeń, ani znaczna odległość od przystanków czy też nieprzystosowanie publicznych środków transportu do przewozu osób niepełnosprawnych. Z tego względu stanowisko Wnioskodawcy w tej sprawie należy uznać za nieprawidłowe.

W zakresie pytania 4:

Jak stanowi §2 ust.1 pkt 12 Rozporządzenia, środki funduszu rehabilitacji przeznacza się na indywidualne programy rehabilitacji, mające na celu zmniejszenie ograniczeń zawodowych, w ramach których są finansowane koszty:

- a) doradztwa zawodowego w zakresie możliwości szkolenia, przekwalifikowania i doksztalcania;
- b) specjalistycznych badań lekarskich oraz psychologicznych dla celów doradztwa zawodowego;
- c) szkolenia, przekwalifikowania oraz doksztalcania w celu nabycia lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- d) wynagrodzenia:
 - pracownika sprawującego opiekę nad uczestnikiem programu rehabilitacji;
 - członków komisji rehabilitacyjnej w części nieobjętej finansowaniem ze środków funduszu rehabilitacji na podstawie innych przepisów rozporządzenia lub środków PFRON na podstawie ustawy o rehabilitacji;
- e) dostosowania miejsca pracy i stanowiska pracy do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności;
- f) inne ponoszone w ramach realizacji programów rehabilitacji.

Zapis „inne ponoszone w ramach realizacji programów rehabilitacji” wskazuje, że może być to każdy koszt pod warunkiem, że jego wydatkowanie przyczynia się do zmniejszenia ograniczeń zawodowych osoby niepełnosprawnej w ramach opracowanego dla niej IPR. Zmniejszenie ograniczeń zawodowych oznacza wszystko to, co wpływa na realną możliwość uzyskania lub utrzymania pracy przez osobę niepełnosprawną. W sytuacji, gdy realizacja indywidualnego programu rehabilitacji sporządzonego przez komisję będzie wymagała dojazdu pracownika na specjalistyczne badania lekarskie, psychologiczne, w celu uczestnictwa w szkoleniach, doksztalcaniu, to ponoszone z tego tytułu koszty przejazdu można sfinansować pracownikowi w formie ryczałtu na dojazdy lub zwrotu pracownikowi udokumentowanych

- kosztów transportu potwierdzonych biletem czy fakturą. Decyzja należy jednak zawsze do komisji rehabilitacyjnej, która podejmuje ją w oparciu o dokładną analizę sytuacji zawodowej pracownika i diagnozę barier występujących w życiu zawodowym tej osoby. Zasadnicze znaczenie w prawidłowej kwalifikacji wydatku, który ma być sfinansowany w ramach IPR, odgrywa diagnoza medyczna i zawodowa pracownika, który ma być objęty programem.

Należy pamiętać, że warunkiem wykorzystania środków ZFRON na wydatki, o których mowa w §2 ust.1 pkt 12 Rozporządzenia – jest opracowanie indywidualnego programu rehabilitacji. W myśl §6 Rozporządzenia programy te opracowywane są dla pracowników niepełnosprawnych, którzy w szczególności:

- posiadają najniższe kwalifikacje;
- z uwagi na niepełnosprawność mają utrudnione samodzielne wykonywanie pracy;
- utracili zdolność do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku;
- zmieniają kwalifikacje zawodowe.

Oznacza to, że zasadność poniesienia wydatku musi wynikać wprost z samego indywidualnego programu rehabilitacji i musi być uzasadniona spodziewanym zmniejszeniem lub wyeliminowaniem ograniczeń zawodowych, wynikających z niepełnosprawności pracownika, dla którego program został opracowany. Jeżeli nie istnieje związek przyczynowy pomiędzy niepełnosprawnością osoby objętej programem a zmniejszeniem jej ograniczeń zawodowych, nie można sfinansować wydatku w ramach IPR. Taki pogląd potwierdza również orzecznictwo sądów administracyjnych (patrz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 stycznia 2014 r. sygn. akt II GSK 1518/12). Z tego powodu nie można przyjąć do stosowania generalnej zasady odnośnie pokrywania bądź niepokrywania kosztów dojazdów pracownika niepełnosprawnego w ramach realizowanego indywidualnego programu rehabilitacji. Jak wskazano powyżej zasadność ponoszenia kosztów na dojazdy osoby niepełnosprawnej musi być powiązana zarówno z niepełnosprawnością tej osoby, jak również ze spodziewanym zmniejszeniem ograniczeń zawodowych.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że na podstawie §2 ust.1 pkt 12 lit. f Rozporządzenia nie można finansować kosztów transportu osoby niepełnosprawnej w ramach indywidualnego programu rehabilitacji, jeśli konieczność ich ponoszenia nie wynika z opracowanego programu oraz nie jest uzasadniona spodziewanym zmniejszeniem ograniczeń zawodowych, ściśle związanych z orzeczoną niepełnosprawnością pracownika.

Każdy przypadek pokrywania kosztów transportu w ramach IPR należy rozpatrywać indywidualnie, bez możliwości stosowania, jak to wskazuje Wnioskodawca, zasad generalnych. Z tego względu stanowisko Wnioskodawcy w tej sprawie należy uznać za nieprawidłowe.

Mając powyższe na uwadze, stanowisko z siedzibą w ...
... wyrażone w piśmie z dnia 8 sierpnia 2018 r., uzupełnionego pismem z dnia 6 września 2018 r. w sprawie pisemnej interpretacji przepisów prawa w zakresie stosowania przepisów art.33 ustawy o rehabilitacji w związku z §2ust. 1 pkt 7, pkt. 11 lit. m i lit. n oraz pkt 12 lit. f Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych

- w zakresie pytania 2 – **jest prawidłowe,**
- w zakresie pytania 1, 3, 4 – **jest nieprawidłowe,**

W związku z powyższym postanowiono, jak w sentencji.

Interpretacja dotyczy stanu faktycznego przedstawionego przez Wnioskodawcę i stanu prawnego obowiązującego w dniu wydania interpretacji. Organ w postępowaniu w sprawie urzędowej interpretacji nie może prowadzić żadnego postępowania dowodowego, bowiem przedmiotem postępowania nie jest ustalenie stanu faktycznego – stan ten jest stanem hipotetycznym, określonym przez wnioskującego o interpretację. Nie może go własnymi ocenami podważać, ustalać, uzupełniać ani też zmieniać w jakimkolwiek zakresie, nawet wówczas, gdy w oparciu o inne źródła, czy wiedzę znaną mu z urzędu, powziąłby uzasadnione wątpliwości co do zgodności przedstawionego przez przedsiębiorcę-wnioskodawcę stanu faktycznego z obiektywną rzeczywistością (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp. z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. Akt II SAB/Go 8/09).

Pouczenie:

Od niniejszej decyzji przysługuje Stronie, za pośrednictwem Prezesa Zarządu PFRON odwołanie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania Strona może zrzec się prawa do jego wniesienia. Z dniem doręczenia Prezesowi Zarządu PFRON oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez Stronę, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Z upoważnienia Prezesa Zarządu
Państwowego Funduszu Rehabilitacji
Osób Niepełnosprawnych
Dyrektor Departamentu ds. Wpłat

Edyta Domańska
m. 10.10.18